

En regjering som vi kan snakke med

Taler

Kjell Bjørndalen

Dato

6 oktober 2007

Sted

Folkets hus, Oslo

Omstendigheter

Fellesforbundets landsmøte

1 Gode venner!

Jeg synes ikke det er så veldig lenge siden jeg sist sto på denne talerstolen og ønsket velkommen til landsmøte i Fellesforbundet. Fire år går egentlig fryktelig
5 fort. Ofte lurar jeg på om fire år gikk like fort før i tida, men det er det nok mange før meg som også har lurt på.

Kalenderen lurar oss i alle fall ikke. Det er fire år siden at vi hadde landsmøte sist. Det var den gangen Victor Normann var administrasjonsminister og Ansgar
10 Gabrielsen var næringsminister. Vi husker nok alle Victor Normann. Han som klusset til verdens beste arbeidsmiljølov. Det er kanskje verre å huske Ansgar Gabrielsen, bortsett fra den tomme verktøykassa som han skramla litt med nå og da.

15 Nå har vi ei ny regjering. Ei regjering vi i Fellesforbundet og fagbevegelse ellers kjempa for å få. Det var viktig for oss at vi fikk ei ny regjering som sto for en annen kurs. Takk skal dere ha!

20 At vi er glade for det betyr ikke at vi er fornøyd med alt det denne Regjeringa gjør og ikke gjør.

Vi er skuffa over at det ikke er kommet noe industrikraftregime på plass. Dette haster det veldig med nå.

25 Vi er skuffa over at Regjeringa i går fremma forslag om tilstramming i permitteringsordningen i stedet for forbedring. For vi vil at det skal legges til rette for flere faste stillinger - ikke færre.

- 30 Vi er skuffa over at Regjeringa ikke fremma forslag om grønne sertifikater. For vi trenger mer fornybar energi.

Dere kommer sikkert på flere saker. Men dersom vi i 2005 hadde trodd at vi skulle få ei regjering med en politikk akkurat slik Fellesforbundet ville hatt det, 35 ja da hadde vi bare hatt ett alternativ. Og det var at vi stilte til valg sjøl, kalt Fellesforbund-partiet med Kjell Bjørndalen som statsministerkandidat. Det kunne ha blitt et godt alternativ, men jeg tror neppe vi hadde vunnet valget, sjøl om jeg hadde fått med en Stein Aamdal som pensjonsminister kandidat.

- 40 Nei, vi er tilfreds med at det var de rød/grønne som vant. Ei regjering som har flertallet i Stortinget og flertallet i folket bak seg. Ei regjering som har muligheter for å få til ting og som er dristig nok til å ta tak i de store utfordringene. Ei regjering som vi i fagbevegelsen kan snakke med.

- 45 Det "å snakke med" har blitt kritisert enkelte ganger. Vi snakka med næringsministeren og statsministeren om at vi var redde for framtida for Aker da Røkke ville selge seg ned. Vi snakka med den samme ministeren da vi frykta for at Hydro ville kvitte seg med Raufoss. Vi mente det var lurt at staten gikk inn i Aker. Vi mente det var lurt at staten tok en rolle for at det fortsatt ble 50 bildelproduksjon på Raufoss.

- Regjeringa er blitt kraftig kritisert av opposisjonen, av enkelte medier og av næringslivsledere for at den hørte på oss. Det sies at når Regjeringa gjør som vi sier den bør gjøre, ja da er det å bli diktert av fagbevegelsen. Men jeg kjenner Jens 55 Stoltenberg og hans mannskap så godt at er det noe de ikke gjør, så er det nettopp å bli diktert. Men de lytter - uten ørepropper. Og nettopp det å kunne lytte kan da ikke være noe demokratiproblem?

- Norge har i dag en rekordlav ledighet. Det er noe vi skal glede oss over. Fra en 60 arbeidstakers posisjon er det bedre med overskudd på arbeidsplasser enn overskudd på arbeidskraft. For arbeidsgiverne er det nok ingen ønskeposisjon. For samfunnet er det bra, gitt at arbeidskraftressursene går dit det er samfunnsmessig størst behov for det.

- 65 Siden sist landsmøte har trolig nærmere 150 000 arbeidstakere fra de nye EØS-landa fått arbeid i Norge. En skulle ha trodd at det medførte økt kamp om

arbeidsplassene i Norge. Men det har ikke skjedd. Det er blitt en kraftig vekst også i norsk sysselsetting, og lønningene har vokst. I dette ti-året vi nå er inne i vil vi oppleve den sterkeste prosentvise reallønnsveksten siden 1960-tallet. Og når jeg sier den prosentvise veksten betyr det langt mer ekstra på lønnskontoen enn for 40-50 år siden, fordi reallønnsnivået er 2-3 ganger så høyt sammenlikna med den gangen.

Derfor er det ikke rart at det kommer mange utenlandske arbeidssøkere hit. Vår holdning er at de skal være velkomne. Vi skal ikke stenge dem ute. De skal føle seg trygge her. De skal føle seg verdsatt her.

Og for at det skal skje, må de være en del av det norske arbeidsmarkedet. Arbeide på norske lønns- og arbeidsvilkår. Følge norsk arbeidsmiljølovgivning. Noe annet er å akseptere at det er noen som beriker seg ekstra på andres arbeidskraft. Her er vi kompromissløse.

Fellesforbundet har satt spor etter seg. Uten Fellesforbundets holdninger og arbeid er jeg overbevist om at vi hadde sett et helt annet arbeidsmarked enn i dag. Den jobben som det er gjort

- Med å organisere øst-europeiske arbeidstakere,

- Med å gjøre tariffavtaler gjeldende,

- Med allmenngjøring,

- Med å skolere og bistå arbeidstakere som er berørt,

Ja, det har styrka velferdsmodellen vår. Takk til alle som har gjort og gjør en kjempejobb på dette området.

Jeg hadde den store gleden i forrige måned å få overrekke varslingsprisen "Stockmanns Hammer" til vår polske venn og medlem Ignacy Nieznaj og Helge Larsen, klubbleder ved Karmsund Verft. Takk til dere for at dere turte å ta kampen opp mot uverdige lønns- og arbeidsvilkår ved verftet i Haugesund. Det er ikke bare populært å begynne og grave i den dritten dere var borte i. Men det er bare ved å arbeide slik Ignacy og Helge gjorde det, at en kan komme slike tilstander til livs.

Det er mye uverdigg som skjer i norsk arbeidsliv. Men det har skjedd en endring til det bedre. Arbeidstilsynet sier det. Det skal en tro på for Arbeidstilsynet gjør
110 mye bra arbeid. Men de er ikke alltid like raskt og tett oppi sakene som vi skulle ønske. Men når Kjell Skjærvø sier det, da er jeg sikker på at det er sant. Takk Kjell for den formidable jobben du gjør på dette feltet.

Dette landsmøtet skal på mandag drøfte sosial dumping og useriøsitet. Vi skal
115 stake ut kursen for fire nye år basert på den erfaring og de kunnskaper vi sitter inne med. Det er ikke sikkert det er behov for så mange nye tiltak og nye virkemidler som det har vært satt i gang denne perioden. Men vi må holde trykket oppe. Det må bli en enda sterkere del av det alminnelige tillitsmannsarbeidet. Og så må vi kreve mer av det offentlige. På mange måter
120 gjør vi en del av arbeidet som det offentlige skulle gjort når det gjelder informasjon og når det gjelder å slå ned på ulovligheter. Det kom noen nye og bra signaler i statsbudsjettet i går om at det offentlige skal ta et større ansvar for arbeidet mot sosial dumping. Det var bra, men også på høy tid!

125 Den sterke økonomiske veksten vi opplever har sin pris. Det ene er miljøet som jeg skal si litt om seinere. Det andre er fordelinga av godene i samfunnet. En skulle tro det var lettere å drive fordelingspolitikk når landet vårt er så rikt, men slik er det ikke. For aldri har de økonomiske forskjellene mellom de som virkelig tjener godt i dette landet og folk flest vært større.

130 Vi er ikke på langt nær der USA er, men det er trekk som skremmer. I USA var det i 2005 35 millioner mennesker, 1/3 av dem barn, som hadde så lav husholdningsinntekt at de ikke hadde nok til å brødfø seg. Og det som var enda verre: Disse hadde ei inntekt som var lavere enn fire år tidligere. Og verst av alt.
135 De har et slags matkupong-system i USA, men satsene har ikke vært justert siden 1996. Men nå tar Bush virkelig tak i det: Minstelønna heves til snaue 34 kroner timen. Tenkt 34 kroner timen i et samfunn der de reelle prisene er som hos oss.

Vi er heldigvis ikke der, og vi får håpe både på Arbeiderpartiet, fagbevegelsen og
140 Gud gjør at vi heller aldri kommer dit.

Men jeg er ikke trygg. For jeg har vært i debatt med Per Sandberg i Fremskrittspartiet, vårt tidligere medlem. Per Sandberg vil fjerne de landsomfattende tariffavtalene - i alle fall innholdet i dem. For han sier det går

ikke ut over arbeidsfolk. De vil få like gode vilkår om det avtales på den enkelte bedrift og mellom den enkelte arbeidsgiver og arbeidstaker.

150 Da sier jeg med Ibsen: Per, du lyver! Ta deg en tur til England. Til hjemmehjelperne i nord-London. De har ingen sentral tariffavtale de som arbeider i Fremantle Trust. De fikk beskjed fra sin arbeidsgiver om å gå ned 30 prosent i lønn eller miste jobben. De hadde ingen tariffavtale som hindret dem i det.

155 Er det virkelig noen som tror at det ikke også kan skje i Norge, den dagen arbeidsmarkedet skulle bli et annet og tariffavtalen er borte? Nei, så mye har vi lært i fagbevegelsen at vi trenger et system som virker både i gode og onde dager. Derfor, gode venner, må vi si et rungende nei til Sandberg og Fremskrittspartiets tariffsyn.

160 I følge Fafo har toppsjefene i 64 større selskaper i Norge økt lønna si med i gjennomsnitt 209 prosent på sju år. I tillegg kommer pensjonsavtaler, fallskjermer, bonuser og opsjonsordninger. Og for mange betyr det langt mer enn lønna.

165 Jeg forstår ikke hvorfor det skal være slik. Jeg og sikkert mange med meg fikk hakeslepp da Jan Reinaas skulle forklare og forsvare opsjonsordningene i Hydro. Han snakka om at Hydro måtte ha opsjonsordninger for lederne for at det skulle skapes aksjonærverdier. Og når så disse aksjonærverdiene ble skapt, mente han at det bare var både rett og rimelig at litt av verdiene også skulle
170 tilfalle lederne. Og litt av verdiene her var over tohundre millioner kroner. Ikke småpenger akkurat.

175 Det er forunderlig dette med topplederlønninger. Begrunnelsen for sjefenes store avlønninger, er at de skal få betalt for gode resultater. Men undersøkelser både i vårt og andre land viser at avlønningen er god også når det går dårlig. For da må de jo lønnes bra for å løfte resultatene opp igjen. Ja disse topplederne, de kommer godt ut av det uansett - de har gullhår både foran og bak.

180 Men dette er for alvorlig å spøke med. Dette kan ødelegge den nordiske velferdsmodellen. For når topplederne drar i fra, drar de mellomsiktet i bedriftene med seg. Forskjellene blir større.

185 Det er ikke så veldig mye vi i fagbevegelsen kan gjøre med dette. Vi kan stemme
imot i styrene og vi kan lage offentlig bråk. Men det viktigste vi kan gjøre er å
appellere til samfunnsmoral og kollektiv fornuft. For det er nå en gang slik at
disse lederne skaper ikke verdiene aleine. De er avhengig av både lønnstakere og
samfunn. På mange måter er de i samme båt som oss andre, og de ror ikke bedre
190 enn de fleste andre av oss. Da bør de også ta til vettet når det gjelder avlønning
og måles på innsatsen!

Jeg vil faktisk sitere gamle Adam Smith som sa at det som oppfattes som rimelig
og rettferdig, også er det som er mest effektivt på sikt. Akkurat her bør lederne
195 lytte til liberalisten Adam Smith.

Journalist Stein Aabø i Dagbladet skreiv for noen uker siden en
kommentarartikkel under overskriften "For dyr for arbeidsfolk", og gjaldt
boligprisene i Oslo. Han skeiv (sitat): "Alle som har foten innenfor i Oslos
200 boligmarked, ser at formuen stiger, og har interesse av det. De som ikke har
kommet innenfor, unge, nyankomne og vanskeligstilte, må skride over en stadig
høyere terskel for å bli med og ta del i formuesstigningen" (sitat slutt).

Og det er ikke bare i Oslo det har blitt slik. Vår stolte sosiale boligpolitikk har
205 blitt en saga blott. Boligpolitikken ble ofra på markedets alter for 25 år siden og
resultatene ser vi nå. Det å få seg en bolig er et sjansespill for de som har billett
stor nok til å delta. Og de som ikke har penger nok til billett blir stående igjen på
perrongen.

210 Dette er noe med det tristeste som har skjedd i det nye velferds-Norge.

Vi kan ikke få majonesen tilbake på tuben. Da må vi erte på oss kanskje en
million huseiere. Men vi kan ikke sitte med hendene i fanget og se på de
klasseforskjellene som utvikler seg på boligmarkedet. Det offentlige må ta grep
215 og sørge for at en større del av boligmassen blir utleieboliger og
lavinnskuddsboliger som gjør at vanlige folk også kan bo i steder som Oslo. I
Sverige er det 900 000 offentlig subsidierte utleieboliger, i Danmark 500 000. La
oss komme skikkelig i gang med det også i Norge.

220 Dette landsmøtet skal diskutere mange viktige saker. Pensjon og AFP ser ut for å
bli det som vil vekke størst interesse. Jeg tror alle som er kommet til dette
landsmøtet er opptatt av å få et godt utfall av diskusjonene. Mange også utenfor

denne sal vil være opptatt av hva vi kommer fram til. Jeg er glad for debatten og
225 for engasjementet. Pensjon er viktig. Det går på trygghet for inntekt i
alderdommen og for retten til å kunne avslutte arbeidslivet på en verdig måte.

Pensjon er ikke nytt i Fellesforbundet. Dere kjenner hele historien om AFP,
tjenestepensjon og nå sist reformer i det offentlige pensjonssystemet som vi
230 behandlet på sist landsmøte. Pensjon er veldig mye snakk om tall, uttrykk og
regning. Men bak alt dette må vi ikke glemme hva som er målet: En pensjon
som en kan leve godt av og retten for en verdig avgang.

Og så må vi heller ikke glemme en ting til: Det er ikke ubegrenset med midler et
235 samfunn kan bruke på pensjoner. Hvor mye en skal bruke på pensjoner og hvor
mye en skal bruke på andre ting i velferdssamfunnet er et politisk valg. Jeg for
min del er ganske trygg på at det sikreste valget vi gjør er å ikke kalkulere inn økt
skattenivå for å finne rom for de neste 40-50 års pensjonssystem.

240 Og innenfor dette rommet er jeg sikker på at det skal gå an å få et
pensjonssystem som samlet sett er godt og rettferdig.

Når det gjelder AFP skal vi diskutere det grundig på mandag og helt sikkert også
seinere i landsmøtet. Men jeg vil innledningsvis bare si følgende:

245 Fellesforbundets krav til en pensjonsreform er at vi skal ha en AFP som er minst
like god som dagens, og den skal gi like stor pensjon som i dag livet ut.

Så enkelt, men så viktig er kravet.

250 Noe annet er helt uaktuelt.

Skulle vi akseptere noe annet, er det det samme som å akseptere at mange
tidligpensjonister skal gå ned i inntekt. De kjenner Fellesforbundet dårlig de
255 som tror vi skulle gå med på noe sånt.

Hvordan denne AFP'en så endelig vil se ut, kan vi ikke si noe om i dag. Det er
minst tre parter som vil være med og bestemme det. Det er først og fremst LO
og NHO. NHO vil ikke gi ved dørene - noe annet ville overraske veldig. De vil
260 vise til at AFP koster bedriftene mer enn nok i dag og vil koste betydelig mer om
noen år. Og staten vil ha et ord med i laget fordi den skal finansiere en betydelig

del. Resultatet må til slutt bli noe alle tre parter kan stå bak.

265 Vi kommer tilbake til pensjonsreformen på tirsdag. Jeg vil bare si en ting om den nå. Og det er at evner ikke vi å se pensjonsreformen i sammenheng med en langt bedre seniorpolitikk, går vi inn i framtida med bind for øynene. Å klare den kombinasjonen er en stor velferdspolitisk utfordring. Den utstøting vi opplever i mye av dagens arbeidsliv er uverdigg og uakseptabel.

270

Det er på mange måter et annet Fellesforbund som møtes til landsmøte nå enn for fire år siden. Vi er et kraftigere forbund med flere medlemmer og sterkere organisasjonsledd. Velkommen til dere fra Grafisk område. Velkommen til dere fra Hotell, restaurant og reiseliv. Jeg ber om at alle representanter og andre fra 275 disse områdene reiser seg. Og vi ønsker dere velkommen med en skikkelig applaus.

Jeg håper at de forventninger dere har til det forbundet dere nå er kommet inn i, skal innfris. At dere opplever den slagkraftige organisasjonen dere søkte mot. La 280 dette landsmøtet overbevise dere om det.

Helt til slutt: Det er en ting ved samfunnet som er helt avgjørende for at det skal kunne utvikle seg videre slik vi ønsker. Med arbeid til alle og rettferdig fordeling over hele verden. Det er at vi tar tak i klimautfordringene på en helt annen måte. 285 FN klimapanel sier at det alt er for seint å unngå alvorlige konsekvenser. Eller som nestlederen i klimapanelet sa det: "Vi må velge mellom en ødelagt verden eller en svært ødelagt verden".

Dette er dramatisk, men like fullt realiteten. Vi er ikke snille med jorda vår, slik 290 vi driver det nå.

Min oppfordring til dette landsmøtet og arbeidet videre framover er følgende: Fagbevegelsen må bli en drivkraft i arbeidet med å "berge vår jord".

295 Med dette erklærer jeg Fellesforbundets 5. landsmøte for åpna.

Kilde

www.fellesforbundet.no

Emner

300 Fagbevegelsen, Landsmøtetale, Miljø, Økonomi

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/en-regjering-som-vi-kan-snakke-med>

305

310

315

320

325

330

335